

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Кафедра економіки і бізнесу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри,

к.е.н., доцент

 Лариса БОЛТЯНСЬКА
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

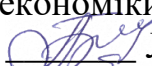
«Соціальне підприємництво»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП *«Економічний консалтинг
та бізнес-економіка»*
(на основі ОКР «Молодший бакалавр»)
факультет економіки та бізнесу

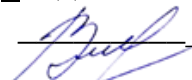
2023-2024 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальне підприємництво» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП «Економічний консалтинг та бізнес-економіка» (на основі ОКР «Молодший бакалавр»). - Запоріжжя, ТДАТУ - 12 с.

Розробник: к.е.н., доцент Ганна ЗАВАДСЬКИХ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року
Зав. кафедри економіки і бізнесу
к.е.н., доцент Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП «Економічний консалтинг та бізнес-економіка» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» (на основі ОКР «Молодший бакалавр»)

Протокол № 1 від «04» вересня 2023 року
Голова, доц. Юлія ВОРОНІНА

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» (шифр, назва)	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 051 «Економіка»		
Змістових модулів – 2			2 С
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 6 год. самостійна робота студента – 11 год.	Ступінь вищої освіти: «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	16 год.
		Лабораторні Заняття	-
		Практичні заняття	32 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	132 год.
		Форма контролю: диференційований залік	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – формування відповідних дисциплінарних компетентностей, що забезпечують реалізацію всіх етапів підприємницького циклу з метою вирішення або пом'якшення соціальних проблем суспільства на умовах самоокупності, інноваційності та стійкості.

Завдання курсу – формування основ наукового світогляду на соціальне підприємництво та проблеми суспільства, засвоєння основних термінів та понять соціального підприємництва на рівні їх відтворення і тлумачення; здобуття навичок та елементарних умінь застосовувати їх у практичній діяльності для підвищення конкурентоспроможності фахівця у сфері публічного управління та адміністрування

Предмет курсу – теоретико-методологічні, організаційно-економічні та практичні аспекти формування і розвитку соціального підприємництва.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральна компетентність. Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- роль та значення соціального підприємництва в механізмі ринкової економіки;
- основні терміни та поняття соціального підприємництва на рівні їх відтворення і тлумачення;
- підходи, концепції, історичний розвиток соціального підприємництва;
- зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження соціального підприємництва;
- особливості впливу соціального підприємництва на якість життя соціуму та ефективність вирішення серйозних суспільних проблем.

Вміти:

- аналізувати та визначати соціальні проблеми і шляхи їхнього вирішення із застосуванням інноваційних підходів;
- класифікувати соціальне підприємництво за певними класифікаційними ознаками;
- класифікувати основні види діяльності соціального підприємництва;
- аналізувати та економічно інтерпретувати нормативну базу України з соціального підприємництва;
- розробляти сталу бізнес-модель, яка вирішує суспільну проблему;
- класифікувати принципи управління соціальним підприємництвом; визначати шляхи соціальної відповідальності підприємництва;
- оцінювати вплив проекту соціальної зміни на сталий розвиток суспільства на різних рівнях

soft skills уміння працювати в міждисциплінарній команді та організувати ефективну взаємодію членів групи у робочому процесі та неформальній ситуації комунікативні навички, уміння слухати, здатність працювати в команді, критичне мислення, здатність вирішувати конфлікти, здатність брати на себе відповідальність під час прийняття рішень

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. «Теоретичні основи курсу»

Тема 1. Соціальне підприємництво: сутність, визначення і розуміння соціального підприємництва

[2],[4],[5],[7],[9],[11],[14]

Підходи до визначення поняття «соціальне підприємництво»: широкий, комбінований (комерційно-соціальний), інноваційний і проблемно орієнтований підходи. Історичні віхи розвитку соціального підприємництва. Підходи до класифікації соціальних підприємств. Значення інновації у соціальному підприємстві. Сфера соціального підприємництва. Характерні риси соціального підприємництва. Можливості залучення ресурсів для старту та розвитку соціальних підприємств. Види соціального підприємництва, передумови виникнення та ефективного функціонування соціального підприємництва. Функціональний зв'язок соціального підприємництва з іншими типами підприємництва.

Тема 2. Стан та внесок соціального бізнесу в Україні

[3],[6],[5],[8],[10],[12],[14],[17]

Соціальне підприємництво як інструмент вирішення соціальних проблем. соціальне підприємництво як спосіб соціальної підтримки певних груп населення. Соціальне підприємництво як інститут соціального захисту населення. Соціальне підприємництво як механізм сприяння економічному розвитку, підтримки підприємництва. Динаміка кількості СП в Україні. Географія розповсюдження СП. Зайнятість в СП. Економічна і соціальна діяльність СП. Основні види діяльності СП в Україні. Місія СП і показники досягнення соціального ефекту.

Тема 3. Перешкоди і труднощі в розвитку соціального підприємництва

[4],[10],[12],[15],[16]

Сприйняття явища соціального підприємництва населенням. Категорії викликів для соціальних підприємств: Відсутність системного підходу до популяризації соціального підприємництва, проблеми залучення фінансових коштів на першому етапі розвитку підприємницької діяльності, відсутність спеціальних програм кредитного та позикового забезпечення, відсутність сприятливого зовнішнього і внутрішнього середовища для створення та розвитку соціальних підприємств.

Змістовий модуль 2. «Організація соціального підприємства»

Тема 4. Створення СП в Україні: юридичні і податкові аспекти вибору організаційно-правової форми і режиму оподаткування

[5],[6],[7],[9],[11],[14],[15]

Здійснення соціального підприємництва різними видами організацій. Податкові та інші пільги для соціальних підприємств, створених на базі благодійних, громадських та релігійних організацій. Організація соціального підприємства на базі суб'єктів приватного права. Організація соціального підприємництва шляхом укладання договорів про спільну діяльність суб'єктів різних ОПФ (організацій громадянського суспільства, підприємницьких суб'єктів, фізичних осіб).

Тема 5. Концепція і бізнес-модель соціального підприємства

[6],[9],[12],[14],[15],[15]

Бізнес-моделювання як основа для старту роботи підприємства. Розробка бізнес-моделі соціального підприємства, використовуючи інструмент «Social Enterprise Canvas». Особливості формування цілей у проектах соціального розвитку. Місія соціального підприємства та її компоненти. Філософія соціального бізнесу (цінності та етичні принципи соціального підприємства) Бізнес-цілі і соціальні цілі соціального підприємства.

Тема 6. Вимірювання соціального впливу та результатів діяльності СП

[3],[5],[8],[10],[12],[14],[15],[17]

Соціальна цінність СП і її вимірювання. Внутрішня і зовнішня компоненти соціальних результатів діяльності СП. Соціальні результати діяльності соціального підприємства. Методичні підходи до оцінки соціальних результатів. Визначення об'єктів вимірювання економічних і соціальних результатів діяльності СП Алгоритм оцінки результатів діяльності СП. Групи індикаторів вимірювання економічної та соціальної діяльності СП.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				Балів
			Годин				
			лк.	лаб.	пр.	СРС	
Змістовий модуль 1 «Теоретичні основи курсу»							
1	Лекція 1	Соціальне підприємництво: сутність, визначення і розуміння соціального підприємництва	2				
	Практична робота 1	Соціальне підприємництво: сутність, визначення і розуміння соціального підприємництва			4	8	

	Самостійна робота 1	Робота на ОП				15	2
2	Лекція 2	Стан та внесок соціального бізнесу в Україні	2				
	Практична робота 2	Стан та внесок соціального бізнесу в Україні			4		8
	Самостійна робота 2	Робота на ОП				15	4
3,4	Лекція	Перешкоди і труднощі в розвитку соціального підприємництва	4				
	Практична робота 3	Перешкоди і труднощі в розвитку соціального підприємництва			8		14
	Самостійна робота 3	Робота на ОП				30	4
5,6	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				6	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 – 90 год.			8	-	16	66	50
Змістовий модуль 2. «Організація соціального підприємства»							
7	Лекція 4	Створення СП в Україні: юридичні і податкові аспекти вибору організаційно-правової форми і режиму оподаткування	2				
	Практична робота 4	Створення СП в Україні: юридичні і податкові аспекти вибору організаційно-правової форми і режиму оподаткування			4		8
	Самостійна робота 8	Робота на ОП				15	2
8	Лекція 5	Концепція і бізнес-модель соціального підприємства	2				
	Практична робота 5	Концепція і бізнес-модель соціального підприємства			4		8
	Самостійна робота 10	Робота на ОП				15	4
9,10	Лекція 6	Вимірювання соціального впливу та результатів діяльності СП	4				
	Практична робота 6	Вимірювання соціального впливу та результатів діяльності СП			8		14
	Самостійна робота 12	Робота на ОП				30	4

11,12	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II				6	
	ПМК II	Підсумковий контроль за модуль II					10
Всього за змістовий модуль 2 – 90 год.			8	-	16	66	50
<i>Диференційований залік</i>							
Всього з навчальної дисципліни – 180 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Сутність понять «соціальне підприємництво», «соціальне підприємство», «соціальний підприємець».
2. Основні принципи соціального підприємництва.
3. Зміст понять «соціальна інновація», «підприємницький спосіб мислення», «дизайн-мислення» та їхні можливості для вирішення соціальних проблем.
4. Законодавче підґрунтя для створення і функціонування соціальних підприємств в Україні.
5. Основні складові процесу створення й розвитку соціального підприємства
6. Соціальні проблеми і шляхи їхнього вирішення із застосуванням інноваційних підходів.
7. Стратегії та підходи соціального підприємництва, які доцільно застосовувати для вирішення різних соціальних проблем.
8. Спільні та відмінні характеристики соціального підприємництва і соціальної відповідальності.
9. Основні функції соціального підприємництва.
10. Підходи до розуміння соціального підприємства.
11. Основні етапи виникнення соціального підприємництва.
12. Види соціальних підприємств.
13. Відмінності соціального підприємства від інших видів бізнесу.
14. Цілі сталого розвитку ООН та їхній зв'язок із соціальним підприємництвом.
15. Українське правове середовище для розвитку соціального підприємництва.
16. Критерії вдалої візії та місії соціального підприємства.
17. Інвестиції від неприбуткових організацій та інвестиції від комерційних організацій.
18. Типи інвесторів для соціального підприємства.
19. Соціальне підприємництво як особливий тип ведення бізнесу.
20. Особливість теми інвестування для соціального бізнесу.

21. Стратегія розвитку соціального підприємства і стратегія розвитку традиційного бізнесу.
22. Складові середовища діяльності соціального підприємства.
23. Моделі розвитку соціального бізнесу.
24. Сталість розвитку соціального підприємства.
25. Екосистема соціального підприємництва.
26. Соціальне підприємництво – бізнес із людським обличчям.
27. Модель ринково-орієнтованого соціального підприємства.
28. Значення контексту «Прибуток – Люди – Планета» («PPP»).
29. Наявні в Україні можливості для розвитку соціального підприємства.
30. Соціальний розподіл прибутку СП.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ
НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2**

1. Моделі підприємницького процесу
2. Ідеї та можливості соціального підприємництва
3. Формування соціальної місії підприємства
4. Створення бізнес-моделі
5. Особливості побудови бізнес-планів в соціальному підприємстві.
6. Пошук інвесторів для соціального підприємства
7. Види допомоги для соціальних підприємств
8. Фандрейзинг
9. Засоби залучення фінансування в соціальні проекти.
10. Ресурси для успішної роботи
11. Маркетинг на соціальному підприємстві
12. Підбір кадрів та команда
13. Джерела доходів для соціального підприємництва
14. Стратегічне та операційне фінансове планування.
15. Залучення інвестицій: робота з донорами та інвесторами.
16. Розробка моделі майбутнього соціального підприємства за шаблоном Остервальдера.
17. Критерії успішності соціального підприємства
18. Вимірювання соціальної цінності
19. Зростання та розвиток
20. Стратегія виходу із бізнесу
21. Міфи про соціальне підприємництво
22. Бюджетування та фінансові розрахунки.
23. Джерела доходів для соціального підприємництва.
24. Практика фінансового аналізу: щоденне прийняття рішень і операційне планування на основі фінансових показників.
25. Механізм пошуку інвестування в соціальне підприємство
26. Життєвий цикл соціального підприємства
27. Формування команди соціального підприємства

28. Оцінювання ефективності використання соціальних інвестицій
29. Досвід соціального підприємництва у світі та Україні.
30. Перспективи розвитку національного соціального підприємництва

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни Електронна комерція: лекції з використанням мультимедійних презентацій та проблемного викладання, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів.

7. ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Долуда Л., Назарук В., Кірсанова Ю. Соціальне підприємництво. Бізнес-модель. Реєстрація. Оподаткування.– Київ, ТОВ «Агентство «Україна», 2017. 92 с.
2. Завадських Г. М., Тебенко В. М. Практичні аспекти становлення соціального підприємництва в Україні. БІЗНЕС ІНФОРМ, 2020. - №11.- С. 177–185
3. Екосистема соціального підприємництва в Україні: виклики та можливості. ПАКТ. Київ (Україна), Вашингтон (США), 2018. 38 с.
4. Каталог соціальних підприємств України 2016-2017 рр. Київ, видавничий Дім «Києво-Могилянська академія», 2017. URL: <http://www.socialbusiness.in.ua/index.php/sotsialnipidprijemstva/katalog>
5. Назарук В. Соціальне підприємництво: історія, тенденції, можливості. Курс на Skills Academy. <http://skillsacademy.com.ua/courses/42>.
6. Корнецький А.О. Соціальне підприємництво: посібник для викладачів курсу К. : Фамільна друкарня Huss, 2019. 160 с.
7. Курс «Соціальне підприємництво» на платформі "Prometheus". – Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/coursev1:WNISEF+SE101+2017_T2/course/
8. Назарук В. Стати соціальним підприємцем. Курс на Skills Academy. – Режим доступу: <http://skillsacademy.com.ua/courses/view/43>.
9. Онлайн-курс “Соціальне підприємництво” на Prometheus https://edx.prometheus.org.ua/courses/coursev1:WNISEF+SE101+2017_T4/about
10. Проект Закону «Про соціальні підприємства» № 2710 від 23.04.2015 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54903
11. Свинчук А.А., Корнецький А.О., Гончарова М.А., Назарук В.Я., Гусак Н.Є., Туманова А.А. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник – К: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017 – 188 с.

- 12.Смаль В., Кокоть В. Що слід знати про соціальне підприємництво. Посібник: Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2017. 58 с.

Допоміжна:

- 13.Завадських Г.М. Соціальне підприємництво: досвід міст Запорізької області. Abstracts of III International Scientific and practical Conference “Interaction of society and science: problems and prospects”, London, England October 05-08. 2021. – Р. 93-98.
- 14.Завадських Г.М. Про відмінності між соціальною відповідальністю бізнесу і соціальним підприємництвом. Socially competent management of corporations in a behavioral economy: Collection of scientific papers / resp. ed Konstantin Pavlov, Elena Pavlova, Ludmila Shostak, Tatiana Bukoros, Josef Zyatko, Chapter II,2021. European institute of further education, Podhájska, 2021. - Р. 178-179.
- 15.Лаготюк В.О. Бізнес-ангели як основа розвитку власної справи [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.bsfa.edu.ua/PDF7/lahotyuk_hromyk_tezy.pdf.
- 16.Свереда З. Соціальне підприємництво: що підказує Україні Європейський досвід [Електронний ресурс]. URL: www.eurointegration.com.ua.
- 17.Шоля Р. І. Соціальне підприємництво в Україні як тренд економічного розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2019. – Вип. 26. – Ч. 2. – С. 121–125

8 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=2602#section-6>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>